

הקדוש על פסוק ויכולו השמים וגו' שפי' מאמר חז"ל (עי' שנת קיט:) דהשומר ש"ק נעשה שותף, הוא מטעם דהשומר ש"ק נותן חיות וקיום להעולמות עיי"ש, וא"כ ממילא זוכה גם ע"פ מדת הדין, כדין שותף.

ועל פי זה מוזן הגמ' דשנת (קיט.) עשירים שנצטל מפני מה הם זוכין, מפני שמכדין את השנת, והנן, וגם על ידי לימוד תוה"ק זוכין לזה דגם התוה"ק היא קיום העולמות, ואיתא במהרי"ט דהא דאמרינן (ב"מ ד.) המליל מזוטו של ים כו' הרי הוא שלו, והכי נמי אלמלא לא קבלו ישראל את התוה"ק הי' העולם חוזר לתוהו ובוהו כמאחז"ל (שנת

פח.), וע"כ המקבלין התורה ולומדין אותה זוכין בטוב העולם, ואחז"ל צפ' א"ט (עי' ב"ר כו, א) מלמד שלמד נח תורה, וגם בצעל התורה מלינו לשון מנוחה, וירא מנוחה כי טוב וגו' ויט שכמו לסבול וגו' (בראשית מט, טו).

וזה פירוש המסורה, ויצרך אלקים (מדת הדין) את יצחק שהי' לדיק גדול וניזון בזרוע, ויצרך אלקים את יוס השביעי דע"י שמירת שצ"ק זוכין ג"כ לזה, ויצרך אלקים את נח (לשון מנוחה) היינו צעל התורה ג"כ זוכה לזה שגם מדת הדין מסכמת שיהי' להם כל טוב עושר וכבוד כמאמר הכתוב (משלי ג, טו) אורך ימים צימינה בשמאלה עושר וכבוד.

פרשת תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק (כה, יט). הדקדוק ידוע כפירש"י, והג"ל עפי"ד המד"ר (סג, ז) ר' שמואל בר רב יצחק אמר אברהם לא ניצל מכשן האש אלא בזכותו של יעקב כו' הה"ד (ישעי' כט, כז) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, יעקב פדה את אברהם עכ"ל. ולכאורה הדבר אינו מובן, דאיתן האזרחי דהקב"ה קראו אוהבי, ומסר את עצמו על קדושת שמו ית' יהיה לריך זכות אחרים להינצל.

אבן נ"ל הענין צס"ד ע"פ הגמרא שלהי ברכות (סא:) בר' עקיבא שאמרו לו תלמידיו, רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מטער על פסוק זה כו' מתי יבוא לידי

ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו בתמי' כו'. ופי' צסה"ק כסא מלך, דאמרו לו תלמידיו שיכוין צסס חכ"ה היוצא מס"ת את ה' אלקיך, כדי להרוג את הקוסטינור וינצל, והשיב שאין רלונו בזה רק רלונו צאמת להימסר על קדושת השי"ת לקיים צכל נפשך.

וגודע דהקב"ה עושה רלון עצדיו הצדיקים כמאה"כ (מהלים קמה, יט) רלון יראיו יעשה, אפילו כשמגיע זמנו להסתלק מן העולם אינו מסלקו אלא צרלונו כמ"ש צאור החיים פ' וילך, ומכ"ש לעשות לו נסים צודאי אינו עושה רק כפי רלונו, והנה אברהם אבינו ע"ה מחמת גודל תשוקתו ואהבתו להשי"ת צחפלו ורלונו הי' מקריב את עצמו צכל עת ועונה

צו"ע או"ח (סימן תקל"א ס"ז), ועי"ז אברהם
הוליד את יצחק, לולא זכות יעקב כבר הי'
אברהם נשרף בכבשן האש, והבן.

*

או יאמר, דהנה אמרו חז"ל (ב"ר מד, י)
אברהם אינו מוליד, אברהם
מוליד, ולכאורה מצינו שהוליד את ישמעאל
צעת שהי' עדיין שמו אברהם כמ"ש צפ' לך.
אלא על כרחך צריך לומר דדוקא את יצחק
שעליו נאמר (בראשית יז, כא) ואת צריתי אקים
את יצחק, שהי' קדוש וטהור, לא הי' יכול
להולידו בעודו נקרא אברהם, יען שלא הי' מושל
אז עדיין אלא על רמ"ג איברים שלו, וכאשר
נקדש בקדושה יתירה והשליטו הקב"ה על כל
רמ"ח איבריו אז הי' יכול להוליד את הקדוש
יצחק.

והנה רש"י פי' ואלה תולדות יצחק, יעקב
ועשו האמורים צפרשה, וי"ל עפמ"ש
להלן דיעקב מכונה להחיה"ק, וליראת חטא
כמ"ש (משלי כב, ד) עקב ענוה יראת ה', ועשו
לשון עשי' רומז למלות ומעשים טובים, או
עשיית תשובה. והנה עיקר תולדותיהם של
צדיקים מעשים טובים, תורה ומלות ותשובה,
וזהו ואלה תולדות יצחק, עיקר תולדותיו, יעקב
ועשו, הרומזים לתורה ולתשובה ולמלות
ומעשים טובים, האמורים צפרשה, כטעם
הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, כפי' האמרי
יוסף וכמו שכתבתי לקמן, ומהיכן זכה לזה,
אברהם הוליד, כשנקרא שמו אברהם אז הולידו
ולא מקודם, וע"כ נולד בקדושה יתירה והי'
צדיק כאביו, והבן.

* * *

לפני השי"ת, כדרך אור האש הדבוק צפתילה
שחשקו להפרד מהפתילה ולהכלל במקורו
ביסוד האש שתחת הגלגלים כמ"ש בלקוטי
אמרים (ס"א פי"ט), כן הי' תשוקת אברהם
אבינו ע"ה שיהי' גופו נשרף לקדש שמו
יתצרך ונשמחו הטורה תשוב למקורה, וכן
הי' עבודת יצחק אבינו ומהאי טעמא הקריב
את עצמו על גבי המזבח, ומשום הכי לא
נאמר נסה את יצחק, כי זה הי' דרך עבודתו
וחשקו ותשוקתו תמיד ולא נחשב זה אצלו כלל
לנסיון, מה שאין כן אצל אברהם אבינו
שנצטער כל כך ואמר שהולך ערירי, ולעת
שיצחו חנניהו האלקים צבנו יחידו החביב אליו
יותר מנפשו, וכאשר גדלו ל"ז שנים אמר לו
להקריבו לעולה, זה הי' נסיון גדול אצלו.

1234567
החומר

וע"כ לא ניזול אברהם אבינו בזכות עצמו ולא
בזכות יצחק, כי לפי דרך עבודתו לא
היו רוצים בנס להינצל, כי תשוקתו הי'
להישרף לפני השי"ת, משא"כ יעקב אבינו
שדרך עבודתו הי' להעמיד י"צ שצטים נגד
י"צ צירופי שמו יתצרך, ולהעמיד ששים רבוא
נשמות נגד ששים רבוא אותיות התורה, וע"כ
נקרא שמו ישראל דהוא ר"ת י"ש ש'שים
ר'בוא א'ותיות ל'תורה כידוע, וע"כ הי' רוצה
להינצל בנס והתפלל הצילני נא וגו' כי ירא
אנכי אותו וגו' (בראשית לב, יב), וכיון שהי' רוצה
בנס, הקב"ה רצון יראיו יעשה, והציל אברהם
בזכותו.

וזכ"ה ואלה תולדות יצחק בן אברהם, וזה
יעקב כמ"ש (בראשית כא, יב) כי צלחתי
יקרא לך זרע ולא כל יצחק, דרך יעקב נקרא
זרע אברהם כמו שאומרים (במפלת מוסף דר"ה)
ועקידת יצחק לזרעו תזכור, והיינו יעקב כמ"ש

ורש"י פי' נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם כו'. ולכאורה קשה מדוע לא נכתב זאת אלא סיפור לידתו, ולמה כאן צסיפור תולדותיו. וי"ל עפמ"ש הישמח משה כאן לתת טעם למה הי' חשד בלידת יצחק אבינו קדוש ה', עפמ"ש הרמ"ע (בתשובותיו סי' קי"א) דמש"ה (עי' ב"מ פה:) רבי לא יתקרי משום שהי' חשד בלידת שמואל כמ"ש הרא"ש ציצמות, ובסנהדרין (לו:) כחיצ (שה"ש ד, ז) ומוס אין בך, והוא הדין כאן, יען שהקצ"ה חפץ חסד ולא רצה שיתנהג העולם במדת גבורות יצחק, ומהדרך הנהוג הי' יצחק צריך להיות מנהיג הדור אחרי מות אברהם, ומחמת שהקצ"ה לא הי' צרכו הטוב שיתנהג העולם במדת גבורה, ע"כ סיבב צסיבתו הקדושה שיאמרו מאצימלך וכו', וא"כ יש קצת חשש, והגם שהוא שקר גמור, מכל מקום עי"ז נדחה ממנו הנהגת הדור, ואחרי אברהם כבר הי' יעקב בן ט"ו שנה והתנהג העולם על ידו במדת הרחמים עיי"ש ה'.

ולפי זה נימא אם הי' הקצ"ה נר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם תיכף ומיד נשעם לידתו לא הי' חשש כלל, שהכל היו רואין שאברהם הוליד את יצחק, והי' העולם מתנהג ע"י יצחק, ע"כ השהה הקצ"ה דבר זה עד שנולד יעקב ואז נר הקצ"ה קלסתר פניו דומה לאברהם, וא"כ מקודם הי' קצת זלוזל וע"כ הי' יעקב מנהיג הדור, וזהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם ואז אברהם הוליד את יצחק נר קלסתר פניו וכו' ולא מקודם, והבן.

ובזוה"ק (קלה) איתא השמא דמית אברהם דיוקני' הי' צי' ואשחר צי' ביצחק

דכל מאן דחמי לי' ליצחק הי' סהיד ואמר אברהם הוליד את יצחק עכ"ל. וקשה מדוע לא הי' זאת מקודם, ועיי"ש בהגהת מהרש"ו ומש"ש. אלא הענין כמו שכתבתי, כי הקצ"ה חפץ להנהיג העולם במדת החסד ובמדת הרחמים, וע"כ דוקא אחר ההסתלקות של אברהם שניתן הנהגת העולם ליעקב, אז ניתן הדיוקנא של אברהם בשלימות ליצחק ולא מקודם כנ"ל.

* * *

ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק (כה, יט). ופירש"י יעקב ועשו האמורים צפרשה, והנה הדקדוקים רבו, כפל הלשון כמבואר במפרשים, וגם מה חידש רש"י. וי"ל דהנה בדברי הימים (א' א, לד) כחיצ ויולד אברהם את יצחק בני יצחק עשו וישראל, ופירש"י (ישן) מפני כבודו של דוד מלך ישראל כחיצ ישראל ולא יעקב עכ"ל, והוא פלאי, ועי' בס' נחלת יעקב ואבני שוהם מה שכתבו בזה.

וי"ל דהנה כחיצ וידו אוחזת בעקב עשו, ופירש"י סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו, ומבואר דקודם תהי' המלוכה לעשו ואח"כ יטלנו יעקב כמ"ש במדרש (סג, ט) ובמתנות כהונה שישראל יעמדו לעמיד ויקחו המלוכה מעשו, וע"כ נקרא יעקב על שם סופו דבסוף הגלות יקח יעקב המלוכה, אמנם צפ' וישלח כאשר אמר המלאך ליעקב שלחני אמר יעקב לא אשלחך כי אם ברכחני, ואמר לו לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', ופירשתי בס"ד דמתחלה נגזר שלא יהי' המלוכה ליעקב אלא

עליו ורואה את מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו, ורבינו הק' העשרת צבי וצוק"ל אמר אשר נסה דרכי עבודה כמנין שערות ראשו וראה אשר הדרכ המוצח הוא יראת ה' ית"ש עבדה"ק. וידוע מהבעש"ט וצוק"ל וי"ע אשר האדם נריך להשתדל רק על היראה ואח"כ צאה האהבה ממילא, וע"י האהבה להשי"ת צאין ליראת הרוממות. וידוע כי יצחק הוא צחינת יראה, ואברהם צחי' אהבה כמ"ש (ישעי' מא, ח) אברהם אלהינו. וזפ"ה ואלה תולדות יצחק, מה היא התולדה מהיראה, בן אברהם, שנעשה בנו של האהבה, דמי שאהב השי"ת נקרא בן להקב"ה, אברהם, האהבה, הוליד את יצחק יראת הרוממות.

והנה יעקב רומז ללימוד התורה"ק כמ"ש (בראשית כז, כג) הקול קול יעקב, ועשו רומז לבעל מעשים טובים לשון עשי', ומור"ה גימטריא ירא"ת כדאיחא בתקוני זוהר (כ"כ בספר חסידים סי' קנ"ו), והמעשים טובים צאין מחמת אהבת השי"ת, וע"כ פירש"י תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים צפרשה, דע"י יראת הרוממות צאין לתורה ולמעשים טובים, וע"כ יעקב"צ עש"ו עם הכולל גימטריא צ"ן ירא"ה רוממ"ה.

* * *

ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק (כה, יט). ופירש"י יעקב ועשו האמורים צפרשה, וי"ל מהו האמורים צפרשה, הא פשיטא, והי' די לומר יעקב ועשו, וצמד"ר (סג, א) מתחיל הה"ד (משלי כג, כד) גיל יגיל אבי נדיק ויולד חכם ישמח בו, גילה אחר גילה בזמן שהנדיק נולד

בסוף הגלות, וע"כ אמר יעקב לשר של עשו כי אם צרכני שגם עכשיו יהי' לי מלוכה וממשלה, ואמר לו המלאך לא יעקב בסוף יאמר עוד שמך דרך בסוף יהי' לך הממשלה כי אם ישראל גם עכשיו יהי' לך הממשלה כי שרית עם וגו' ומוכל, ומצוה דשם יעקב מורה רק על הממשלה בסוף, ושם ישראל מורה על הממשלה גם עכשיו, ומצוה צ' שמואל ב' (ת, יד) ויהי כל אדם עבדים לדוד, ועי' צהושע (יב, ד) בפסוק צבטן עקב את אחיו צהרד"ק, וע"כ פירש"י יעקב ועשו האמורים צפרשה, וכוונתו על הפסוק צעקב עשו, דצופו של עשו יקח יעקב המלוכה, אכן דוד המלך ע"ה לקח המלוכה של עשו גם מקודם, ע"כ נאמר צדצרי הימים עשו וישראל דגם עכשיו המלוכה לישראל.

וזה כוונת רש"י צדצרי הימים לפרש מדוע נאמר ישראל הא צעמ התולדה לא הי' נקרא ישראל, אלא מפני כבודו של דוד נאמר ישראל להראות שעשה כהוגן צמה שלקח המלוכה מעשו ע"כ נאמר ישראל, משום דגם המלאך אמר לו והי' שמך ישראל גם עכשיו כנ"ל ולא יעקב. וזה יש לפרש לשון רש"י, יעקב ועשו האמורים צפרשה, דהיינו כמו שנאמר להלן (פסוק כז) וידו אחזת צעקב עשו דרך בסוף מלוכת עשו ימלך כמ"ש הרד"ק שם דהממשלה של דוד המלך לא נחקיימת.

*

או י"ל, דהנה כתיב (מהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', דראשית העבודה היא היראה להיות האדם מחיירא יראה ופחד מהשי"ת אשר מלא כל הארץ כבודו, ועומד

כו' עיי"ש, ודקדקו מדוע תחלה כתיב גיל יגיל כפל לשון, ולבסוף כתיב רק ישמח בו ולא כתיב שמח ישמח.

וי"ל על פי מה שכתבנו בלוקוטי תורה דיצחק ^{אוצר החכמה} הי' לו נשמה שלא הי' ראוי להוליד רק צעקת העקידה פרהה הנשמה הזאת וניתן לו נשמה אחרת שהי' ראוי להוליד, והא דיצחק מסר נפשו צהעקידה למד מאברהם דגם הוא השליך נפשו לתוך כבשן האש כדי לקדש שמו של הקב"ה, ע"כ גם הוא הקריב עצמו על גבי המזבח להיות קרבן להשי"ת, ועי"ז זכה להוליד את יעקב שהוא צחיר שבצבות, והוא הי' חיקון לכל העולמות כדאי במד"ר פ' בחקותי וצוה"ק פ' ויאל (קמח.) דאלמלא יעקב לא אחקיים עלמא, ¹²³⁴⁵⁶⁷ דיעקב הוא עולם החיקון, והוא הנקרא זרע אברהם כמ"ש (בחפלת מוסף דר"ה) ועקידת יצחק לזרעו היום צרחמים תזכור, אבל עשו לא נקרא זרע כמ"ש (בראשית כא, יב) ביצחק יקרא לך זרע, ולא כל יצחק (גדרים לא.), וכמו שאמר לו השי"ת ריש פרשת ויאל אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק וגו', ומבואר דאברהם הוא אביו של יעקב, וכן הוא צוה"ק (קג.) ולא כתיב אלקי יצחק אביך כיון דאחשך צי' באברהם עיי"ש.

והנה צלילת יצחק הי' שמחה גדולה כפירש"י צפ' וירא (כא, ו) כל השומע יצחק לי, וכן כאשר נילול מהעקידה שמח ג"כ כי נחקיים מאמר השי"ת ביצחק יקרא לך זרע, וא"כ הי' ביצחק שני שמחות, והוא כוונת המדרש גיל יגיל אבי נדיק דהיינו אברהם, גילה אחר גילה בזמן שהנדיק, דהיינו יצחק, נולד, כי נדיק עם הד' אותיות הוא יצחק. ויולד חכם היינו כאשר הנדיק הזה דהוא

יצחק, יולד חכם, דהיינו יעקב, שהי' חס יושב אהלים של שם ועבר, ישמח אברהם בו, כמ"ש בנאלי אורות צוה"ק שם דאברהם הי' מחנכו מאד וקרוהו בני תדיר עכ"ל. ומיושב הדקדוק הנ"ל משום דיעקב לא הי' רק שמחה אחת, משא"כ ביצחק.

ואיתא בזה"ק אמרי יוסף צפסוק (כ, כג) ^{אוצר החכמה} הקול קול יעקב והידים ידי עשו, דהנה עשו הי' אומר לפני אביו יצחק שהוא מתמכי אורייתא ונותן הרבה נדקה ומחזיק כל תלמידי שם ועבר, אבל באמת לא הי' עשו מן התמכי אורייתא רק יעקב, אע"פ שצעממו הי' תמיד עוסק בצוה"ק הי' גם מהתמכי אורייתא, וע"כ אמר אנכי עשו, ר"ל המדה שאחה סובר שיש לעשו, אני הוא, כי צי יש המדה הזאת ולא בעשו, עיי"ש באריכות.

וזכ"ה ואלה תולדות יצחק דעיקר תולדותיהן של נדיקים הוא מעשים טובים, דיצחק מסר נפשו להעקידה, מהיכן למד זאת משום שהוא 'בן אברהם' דלמד זאת מאברהם שמסר נפשו לכבשן האש, וע"י העקידה 'אברהם הוליד את יצחק', (שהוליד הוא לשון הפעיל, דהיינו שאברהם בזכותו גרם ליצחק שיהיו לו בנים כמו שפירש הכלי יקר ומבוא בשמח משה), דקודם העקידה לא הי' ראוי להוליד כמו שכתבתי לעיל, ומשום הכי לא השיאו קודם העקידה, וע"י העקידה ניתן בו נשמה הראוי להוליד, ופירש"י יעקב ועשו, ר"ל דיעקב הי' לו שני העבודות עבודת יעקב שהי' חס יושב אהלי תורה וגם הי' מתמכי אורייתא שהי' עשו מתפאר בזה, וע"כ אמר יעקב אנכי עשו בכורך כמ"ל, והוא הי' התולדות של יצחק ולא עשו. וזה כוונת רש"י צמה שכתב

האמורים צפרשה, שנאמר (להלן צפרשה) אנכי עשו כדורך, וא"כ יעקב צעלמו הי' לו שני העבודות, עבודת לימוד התורה ועבודת גמילות חסדים.

*

בדברי הימים כתיב (א, א, לד) (ואלה תולדות יצחק, ישראל ועשו) בני יצחק עשו (ישראל), ופירש"י מפני כבודו של דוד מלך ישראל כתיב ישראל ולא יעקב עכ"ל, והוצא בנחלת יעקב וצאצאי שוהם והוא פלא. וי"ל דהנה שם יעקב הוא על (שם) אחיזת העקב כמ"ס וידו אחיזת בעקב עשו, ופירש"י סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו עכ"ל, וכ"ה במדרש (רבה סג, ט) דשאל הגמון אחד מי תופס המלכות אחרינו, כתיב לו וידו אחיזת בעקב עיי"ש, ומצואר דשם יעקב הוא על עיקבתא דמשיחא אשר יבוא משיח בן דוד במהרה צימינו ויקח המלוכה מעשיו.

משיח בן דוד

אבן צפ"ו ושלח (לה, י) נאמר לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל וגו', ופירשתי צפ"ד דלא יהיה נקרא יעקב על שם עיקבתא דמשיחא אשר בעקב עשו לצד יקח המלוכה ממנו, אלא גם מקודם יהי המלוכה ליעקב שהוא ישראל משום כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, דכיון דיעקב נתגבר על השר של עשו, ע"כ לקח המלוכה ממנו, וכן הי' כי מלכי בית דוד מלכו גם על עשו, וע"כ בדברי הימים כתיב ישראל ועשו, ולא יעקב דרומז רק על העקב וסוף, דהנה דוד שלח את יואב וישב ששה חדשים עד שהכריח כל זכר באדום (מלכים א' יא, טז). ולכאורה קשה הא לא ניתנה

המלוכה ליעקב רק בסופו של עשו כפרש"י הנ"ל, אכן זה הי' רק כאשר נקרא שמו יעקב, אבל כיון שנקרא אח"כ ישראל ע"כ הי' לו ממשלה תיכף על עשו, וזה כוונת רש"י מפני כבודו של דוד מלך ישראל אשר מלך על עשו, ע"כ כתיב ישראל ולא יעקב, כמוצא.

* * *

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו, ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' (כה, כא-כג). ופירש"י ויעתר הרצה והפליז בתפלה וכו'. והנה צמד"ר (סג, ה) איתא ר' יוחנן וריש לקיש, ר' יוחנן אמר ששפך תפלות בעושר, ריש לקיש אמר שהיפך את הגזירה וכו' ועיי"ש, וקשה צמאי קמיפלגי.

וצ"ל דפליגי צפלוגמח חז"ל אם יצחק ג"כ עקר הי' או לאו. דהנה לכאורה קשה למה הוצרך יצחק לצינו להרצות ולהפליז בתפלה הא כתיב (ישעי' סה, כד) טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע, וצריכין לומר דזה דוקא צדכר שאינו שינוי הטבע רק שיש גזירה רעה ר"ל לעכב הדבר כגון עצירת גשמים וכדומה, אזי נאמר צלדיקים טרם יקראו ואני אענה כדאי' צמס' תענית, אבל צדכר שצריכין שינוי הטבע כגון עקרה שחלד בזה צריכין להרצות ולהפליז בתפלה כל כך עד שישתנה המזל ויתהפך הטבע.

וא"ב י"ל דר' יוחנן במדרש ס"ל כשיטת הזוה"ק (קלז:) דיצחק הי' יודע ללאו איהו עקר אלא אחתי' כו' עיי"ש, וע"כ בעבור

עלמנו אע"פ שהי' רואה שעצר כמה שנים ולא הוליד לא הולך להרצות בחפלה, רק טרם יקראו כו', וע"כ פי' ר' יוחנן ויעתר יצחק ששפך חפלות צעושה, דהיינו שהפציר בחפלה לנוכח אשתו כי עקרה היא, וע"כ הי' מוכרח לשנות הטבע, וע"כ הרצה בחפלה, אמנם ריש לקיש ס"ל כשיטת ר' יצחק צינמות (סד). דיצחק ג"כ עקר הי', וא"כ לפי זה קשה למה דוקא לנוכח אשתו וגו' הא הוא ג"כ עקר הי', וע"כ ס"ל לריש לקיש דבאמת לא הרצה והפציר בחפלה רק נענה חיכך ומיד אע"פ שהי' שינוי הטבע, צדק ותגור אומר ויקס לך (איוב כג, כג) לדיק גוזר והקב"ה מקיים (תענית כג.), אמנם יצחק מצד עלמנו לא הי' צריך לכל זה משום ידיע ברוא דחכמתא דיעקב זמין למיפק מיני' בחריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתחא אי באחרת, ועל דא לנוכח אשתו עכ"ל הזה"ק שם, ע"כ ס"ל לריש לקיש דויעתר יצחק פירשו שהיפך את הגזירה, לנוכח אשתו פי' בשבילה שיצא הזרע הקדוש ממנה ולא מאחרת, כי עקרה היא וע"כ הולך להפך את הגזירה.

עלמנו אע"פ שהי' רואה שעצר כמה שנים ולא הוליד לא הולך להרצות בחפלה, רק טרם יקראו כו', וע"כ פי' ר' יוחנן ויעתר יצחק ששפך חפלות צעושה, דהיינו שהפציר בחפלה לנוכח אשתו כי עקרה היא, וע"כ הי' מוכרח לשנות הטבע, וע"כ הרצה בחפלה, אמנם ריש לקיש ס"ל כשיטת ר' יצחק צינמות (סד). דיצחק ג"כ עקר הי', וא"כ לפי זה קשה למה דוקא לנוכח אשתו וגו' הא הוא ג"כ עקר הי', וע"כ ס"ל לריש לקיש דבאמת לא הרצה והפציר בחפלה רק נענה חיכך ומיד אע"פ שהי' שינוי הטבע, צדק ותגור אומר ויקס לך (איוב כג, כג) לדיק גוזר והקב"ה מקיים (תענית כג.), אמנם יצחק מצד עלמנו לא הי' צריך לכל זה משום ידיע ברוא דחכמתא דיעקב זמין למיפק מיני' בחריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתחא אי באחרת, ועל דא לנוכח אשתו עכ"ל הזה"ק שם, ע"כ ס"ל לריש לקיש דויעתר יצחק פירשו שהיפך את הגזירה, לנוכח אשתו פי' בשבילה שיצא הזרע הקדוש ממנה ולא מאחרת, כי עקרה היא וע"כ הולך להפך את הגזירה.

אבן צהעמיק יוחר י"ל צהקדס הירושלמי המוצא צישמח משה ובהקדמה לאמרי יוסף ח"ג (סדר ויקרא), אמר ר' זון יצחק אצינו עקר הי', מוחלפת שיטתי דר' זון דא"ר זון פרה אדומה נלקחת מן הגוי עכ"ל, והוא פלאי. והנלע"ד דהנה מרן באמרי יוסף כאן האריך והציא מרבינו עטרות לצי דיצחק התפלל על רבקה שתעקר ולא תלד בטבע, שחש שחס תלד בטבע יצאו ממנה רשעים דומין למשפחתה, ע"כ התפלל שיפסק ממנה כח הלידה הטבעית כדי שיהי' הורחה ולידתה

וי"ל דהועיל הרצה, כי מאציו יצא ישמעאל שהוא כולו פסולת, ושמעתי מאאמו"ר יצוק"ל שמקובל מרבותינו שמעולם לא נחגייר גר מישמעאל כי הוא כולו ערלה ר"ל, ועי' צטו"ז או"ח (סי' מ"ו סק"ד) וצ"ק, אבל מעשו נחגיירו כמה גרים כדאיתא בדברי חז"ל (סנהדרין 15: גיטין 10:), ולעמיד לבוא כולם יחגיירו משום דשרשם בקדושה כדאיתא צהאר"י ז"ל.

והנה צפרת חטאת דפליגי ר' אליעזר וחכמים צע"ז (כג.) (והוצא צישמח משה), דר' אליעזר ס"ל דאינה נקחת מן הנכרי, וחכמים מתירין, והציאו רא"י מדכתיב (ישעי' ס, ז) כל זאן קדר יקצצו לך, ור' אליעזר (מחזק) כולם גרים גרורים כמ"ש (פסי' ג, ט) לעצדו שכם אחד, ורבנן ס"ל דרק מדע"ז הוא דהדרי צהו עי"ש (כד.).

וא"כ צשלמא לר' אליעזר דכולם גרים לעמיד לבוא שפיר הועיל בחפלתו יצחק אצינו, וע"כ י"ל דעקר הי' והיינו ע"י תפלתו כמ"ש באמרי יוסף שם, אבל לרבנן דרק מע"ז הוא דהדרי מה הועיל בחפלתו, ואי משום דנחגיירו מהם גרים הא מכל האומות יש גרים, ולהטו"ז גם מישמעאל יש גרים, אלא ע"כ צ"ל דלא הי' עקר, וזהו מוחלפת שיטתי דר' זון דכיון דס"ל דעקר הי' א"כ ע"כ צ"ל

דכולס גרים לעמיד לצוא כר' אליעזר, וא"כ אין פרה נקחת מן הגוי ולמה אמר פרה נלקחת מן הגוי.

וא"כ יש לומר דצוה פליגי ר' יוחנן וריש לקיש, אך להיפך מהג"ל, דר' יוחנן ס"ל דעקר הי' וכמ"ש רבינו באמרי יוסף דהתפלל מתחלה שיהיו עקרים, ואח"כ התפלל שילדו, וזהו ששפך תפלות צעושר שהתפלל הרצה תפלות, וריש לקיש ס"ל דהוא לא הי' עקר, וגם עלי' לא התפלל שתעקר רק שהיתה עקרה בטבע, ע"כ לא הרצה בתפלה רק הפך את הגזירה ומגור אומר ויקס לך, ועי' לקמן עוד צוה.

והנה רבקה אמרה אם כן למה זה אנכי, ופי' באמרי יוסף שכיון שמפרנס על פתחי ע"ז א"כ הוא רשע, וא"כ למה התפללתי שיהי' עקרה, טוב הי' לי לילד בתחלה כשאר נשים כיון שלא פעלתי כלום עיי"ש, ויש להוסיף ע"ז ותלך לדרוש את ה', ופירש"י מה תהא צקופה, אם עכ"פ צסוף דהיינו לעמיד לצוא יתגיירו כדעת ר' אליעזר וכמ"ש לעבדו שכם אחד, או כרבנן דרק מע"ז הוא דהדרו, והשיצ לה שני גייס וגו' ורצ יעבוד לעיר שצסוף יעבוד עשו את יעקב, וממילא יהי' מוכרח להיות גר נדק. או יאמר שהרצ יעבוד עם הנעיר ציחד והיינו לעבדו שכם אחד כר' אליעזר, והבן. והנה נודע מסה"ק דיעקב הוא מדת תפארת ושורה צו שם הוי' כסדרו.

והיוצא מכל זה, דהמוליד בטבע יש חשש לזרע שאינו הגון, והמוליד רק על פי נס מוצטח לזרע הגון דלא עביד רחמנא

ניסא לשקרא, והנה יצחק אבינו י"ל דצעמנו נמי הי' מסופק אם עקר הוא כפלוגתא דתנאי, ע"כ ויעתר יצחק לה' שיליד בן שיהי' צו השראת ה' ית"ש, לנוכח אשתו כי עקרה (ודאית) (היא), ויעתר לו ה' (דייקא) ומה"ר (אותיות תור"ה) רבקה אשתו שנמעברה צאור התורה וזהו יעקב.

* * *

ויעתר יצחק לה' לנב"ח אשת"ו (כה, כה). יש לפרש דהלא איתא צטור או"ח סימן ר"מ דלריך האדם לכיון להוליד בנים רק כדי להרבות עובדי השי"ת, והמכוין להנאת עצמו הרי זה מגונה. והלדיק יצחק אבינו ודאי כל כוונתו בתפלתו היתה כדי שיתרומם ושתצח שמו יתצרך, וזפ"ה לנכ"ח אשת"ו נוטריקון נ' שמת כל חי ת' צרך א'ת ש'מך, כדי שיתצרך השי"ת צעולם על ידי זרעו.

* * *

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה אנכי וגו' (כה, כז). עי' פירש"י, ואיתא צירושלמי (הוצא צישמח משה עיי"ש), א"ר זון יצחק אבינו עקר הי', מוחלפת שיטתי דר' זון דא"ר זון פרה אדומה נלקחת מן הגוי ע"כ, והוא פלאי.

והג"ל צס"ד דצמס' ע"ז (כג.) איתא פרת חטאת ר' אליעזר אומר אינה ניקחת מן הנכרי, וחכמים מתירין, והביאו רא' מדכתיב (ישעי' ס, ז) כל לאן קדר יקבלו לך, ור' אליעזר (מתוך) כולם גרים גרורים לעת"ל, ומקשה (שם כד.) דלמא מע"ז הוא דהדרי צהו, ומשני לעבדו שכם אחד כתיב (נפתי' ג, ט) עכ"ל

וא"כ החכמים דמתירין ליקח פרת חטאת מן הנכרי סבירא להו דאזלינן בחר מעשה.

והנה באו"ח סי' נ"ג בטו"ז (סק"ג) ובמג"א (סק"ט) הביאו דעת הרש"ל דלדיק בן דיק עדיף להיות שליח ליבור מלדיק בן רשע, כי אינו דומה חפלת לדיק בן דיק כו'. אמנם דעת הט"ז דדעת הרא"ש דטוב יותר לקרב זה שאינו מיוחס כדי לקרבו לאותו זרע לשכינה וזהו חפלתו נשמעת יותר מלדיק בן דיק, וזה נלמד מפסוק (ישעי' נ, יט) לרחוק ולקרוב עיי"ש ועי' באמרי יוסף ובישמת משה שהאריכו בזה. ולכאורה קשה על הט"ז מפירש"י שזכאן והוא מגמרא יצמות (סד).

והנלע"ד דהנה ביצמות איחא (סס) אמר ר' יצחק יצחק אבינו עקר הי' שנאמר ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, על אשתו לא נאמר אלא לנוכח אשתו מלמד ששניהם עקורים היו, אי הכי ויעתר לו, ויעתר להם מיצעי לי', ופירש"י אי אמרת חפלת יצחק על אשתו היתה, היינו דכתיב ויעתר לו, כמו שהי' מתפלל עלי', אלא אי אמרת על עצמו הי' מתפלל, ולנוכח אשתו משמע ששניהם היו נועקים, ויעתר להם מיצעי לי' עכ"ל. ומתוך הגמ' לפי שאינו דומה חפלת לדיק בן דיק לחפלת לדיק בן רשע עיי"ש. וכל זה לשיטת ר' יצחק דס"ל יצחק אבינו עקר הי', אצל אס נאמר דיצחק לא הי' עקר א"כ הוא התפלל רק על אשתו וזהו לנוכח אשתו, ושפיר כתיב ויעתר לו כמו שהתפלל עלי' כפירש"י, וא"כ אין ראוי לומר דחפלת לדיק בן דיק חשוב יותר, והנה שיטת הזוה"ק (קלו:) דיצחק לא הי' עקר והוצא לעיל עיי"ש, ולפי זה שפיר י"ל דחפלת לדיק בן רשע חשוב יותר כטעם

הגמרא. ועל כרחק צריך לומר לרבנן, דס"ל דשכס אחד נמי לענין ע"ז הוא אצל לא לענין שאר תורה ומצות. והקשה הישמת משה מי הכריח רבנן לדוחק זה הלל לעצדו שכס אחד משמע טפי לכל התורה עיי"ש.

ולענ"ד טעמייהו דרבנן הוא כיון דקיי"ל ^{למורי החכמה (יצמות כד:)} אין מקבלין גרים לימות המשיח, א"כ אע"פ שנחגיירו כיון דעל פי התוה"ק אין מקבלין אותן, ע"כ אין להם דין גרים רק דין עכו"ם כיון שעל פי התוה"ק גירותן לאו גירות הוא וטבילתן ומילתן לאו כלום הוא וכגוים נחשבו, ומ"מ כיון שאינם עובדים ע"ז, רק את ה' חלקי ישראל הם עובדים ע"כ לעצדו שכס אחד קרינן בזה, וא"כ אס הי' קיי"ל דאין קוין קרבנות מעכו"ם, גם לעמיד לבוא הי' אסור לנו לקחת מהם דגם אז דינן כעכו"ם, ומדכתיב כל זאן קדר יקצנו ^{למורי החכמה (יצמות כד:)} לך ש"מ דגם מעכו"ם קוין קרבנות גם עכשיו. ור' אליעזר ס"ל דאע"פ דאין מקבלין אותן, כיון דעכ"פ נחגיירו וקבלו עליהם עול מצות לאו כעכו"ם נינהו, וע"כ לוקחין מהם אז קרבנות משא"כ עכשיו דעכו"ם גמורים נינהו.

וסברת פלוגתייהו הוא על פי הפלוגתא בכתובות (ט.) אס אזלינן בחר מחשבה או בחר מעשה עיי"ש, וה"נ נראה דתליא אס אזלינן בחר מחשבה או בחר מעשה, דאס אזלינן בחר מחשבה א"כ כיון שמחשבתם ורצונם להתגייר והדרו בזה מע"ז, אע"פ שאין מעשיהם מועלת דאין מקבלין אותן, מכל מקום כגרים נחשבים וקוין מהם, אצל אס אזלינן בחר מעשה א"כ כיון שאין גירותן גירות ואין מעשיהם מועלת, לאו גרים נינהו,

הקרא שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק צרישא
והדר לקרוב, וזה דעת הטו"ז בדעת הרא"ש,
וטעמא בעי באיזה סברא פליגי.

וי"ל דלכולי עלמא הנדיק בן נדיק נקל לו
יותר להיות עובד השי"ת, כיון דתולדות
ותכונת והרכבת גופו נבנה בקדושה יחירה
מלד נדקת אציו, אצל הנדיק בן רשע שאציו
הי' רשע וממילא אין הרכבת גופו כל כך
בקדושה, וקשה לו יותר להכניע חומרו ולעבוד
את השי"ת, וכיון שיש לו יותר כפיית היצה"ר
ע"כ מעשה עבודתו חשוב יותר לפני המקום
צ"ה וצ"ש. אמנם בן איחא צסה"ק דהנדיק
בן נדיק המחשבה שלו יותר טהורה ונקי'
מחמת שבין גופו נעשה בקדושה יחירה,
משא"כ נדיק בן רשע אין מחשבה שלו זכה
ונקי' כל כך, וא"כ פלוגתא זאת תליא אס
אזלין בחר מעשה, נדיק בן רשע חשוב יותר
לפני המקום צ"ה, ואס אזלין בחר מחשבה,
נדיק בן נדיק חשוב יותר כמוכן.

ובזה מובן הירושלמי דא"ר בון יצחק אציו
עקר הי' כשיטת הגמ' דיצמות ונשמע
דחפלת נדיק בן נדיק חשוב יותר, והוא מטעם
דאזלין בחר מחשבה, דמחשבות הנדיק בן
נדיק נקיות וטהורות יותר מנדיק בן רשע.
והגם שמעשיו של הנדיק בן רשע יותר רכויים
לפני המקום צ"ה, מכל מקום אזלין בחר
מחשבה כשיטת הגמ' דכתובות (ת.) עיי"ש,
ומוחלפת שיטתי' דאמר פרה אדומה נלקחת
מן הגוי והוא כשיטת החכמים דס"ל דאזלין
בחר מעשה ואין גירותן גירות כנ"ל.

ובזה נתיישב שיטת הטו"ז, דלכאורה קשה
מדוע שצק שיטת הש"ס דיצמות ואזיל

כשיטת הזוה"ק, אכן לפי האמור יונת, דהא
קיי"ל כחכמים דהאי דע"ז דלוקחין פרה
אדומה מן הנכרי, וכן פסק הרמב"ם דהלכות
פרה (פ"א ה"ז), וממילא לא קיי"ל כר' יצחק
דאמר יצחק עקר הי', וא"כ ויעתר לו פירשו
כפירש"י הנ"ל, וא"כ אין ראוי לומר דחפלת
נדיק בן נדיק חשוב יותר, אדרבה כיון דאזלין
בחר מעשה נדיק בן רשע חשוב יותר כמו
שנאמר שלום לרחוק ולקרוב, והשי"ת ישמע
שועתינו ויקבל תפלתינו אמרן כן יהי רצון.

* * *

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם בן
למה זה אנכי ותלך לדרוש
את ה' (כה, כג). ופירש"י שיגיד לה מה תהא
צסופה, ולכאורה אינו מובן מה שאלתה. ויש
לפרש על פי הקדמת דברי רבינו האר"י ז"ל
והוא צסידור רבי שצחי ז"ל, וז"ל: ודע כי מן
האיש הוא אור מקיף לוולד, ומהאשה אור
פנימי, אס כוונתם לשם שמים אזי יהי הוולד
נדיק גמור, וההיפך צהיפך, ואס האב כוונתו
לטוב ואמו לרע אז יהי האור מקיף טוב ואור
פנימי רעה, וצהמשך הזמן יכוף אור מקיף
לאור פנימי, ואפשר שיהי הולד טוב כו' עכ"ל
ועיי"ש.

וידוע שהנדיקים חושדין את עצמן תמיד,
ועי' צסה"ק נועם אלימלך שפי'
דרצקה היטה סבורה שהוא ולד אחד ולפעמים
מחשורר צו הטוב ולפעמים הרע עיי"ש
בדבריו הקדושים, ועי' צסה"ק עבודת ישראל
ריש פרשת וילא, וע"כ רצקה הנדקת חשבה
שיצחק צודאי כיוון לטובה רק היא לא כוונה
לטובה, וע"כ האור מקיף טוב והאור פנימי

רע, וע"כ לפעמים מתעורר לטוב ולפעמים לרע, וע"כ הלכה לדרוש מי יתגבר, אם האור פנימי או האור ^{החיצוני} מקיף. וזה כתב רש"י מה ^{החיצוני} תהא בסופה, והבין.

*

והנה צמד"ר (סג, ו) פליגי ר' יוחנן וריש לקיש, ר' יוחנן אומר זה רץ להרוג את זה וזה רץ להרוג את זה, ריש לקיש אומר זה מחיר ציווי של זה וזה מחיר ציווי של זה. ולכאורה אינו מובן מאי זה מחיר זה מחיר, ועי' במתנות כהונה, ולדבריו קשה למ"ד בחולין (ג.) מי איכא מידי דלעכו"ס אסור ולישראל שרי, א"כ מה שאסור לאומות מן התורה גם לישראל אסור, ואם כוונתו על חוקותיהם הצדויים, פשיטא דאסור לישראל לילך בחוקותיהם.

והנ"ל דקשה להו לר' יוחנן וריש לקיש מה התאונה הנדקת הזאת, וחירץ ר' יוחנן על פי הנודע מהאר"י ז"ל דרצקה היתה גלגול חוה, וצאתה לתקן את חטאיה, והנה אז ילדה חוה שני בנים קין והבל, קין הי' מלך הרע והבל הי' טוב, ולצקוף הרג קין את הבל וע"כ ס"ל לר' יוחנן דזה רץ להרוג את זה, וע"כ כשראתה אמו רצקה את זאת שהוא ממש כמו בגלגול הקודם, אמרה אם כן שלא תקנתי מאומה, למה זה אנכי נתגלגלתי שנית, וחלך לדרוש את ה' מה תהא צקוף, אם צאמת יהרגנו כמו מאז או לאו, והשיב השי"ת שלא יהרגנו רק ורצ יעבוד לעיר.

וריש לקיש אומר זה מחיר ציווי של זה, היינו שיעקב יצטל את החוקים והגזירות של עשו, ועי' צסה"ק נועם אלימלך מה שפי' וידו אוחזת בעקב עשו, ועשו מתגבר ג"כ לצטל

*

התורה והמלות של יעקב כמו שכ' (מ, מ) והי' כאשר תריד דפי' שיריד את יעקב מקיום התורה, ועל זה התאונה הנדקת מאד ותלך לדרוש מי יתגבר יעקב או עשו ח"ו.

ואח"כ איתא צמד"ר (סס) בשעה שהיתה עומדת על צחי כנסיות וצחי מדרשות יעקב מפרכס לצאת, ובשעה שהיתה עוזרת על צחי עבודה זרה וכו'. והנה דקדק המדרש צאחות לשונו למנקט בתחלה 'עומדת', משום דרצקה הנדקת הי' דרכה לעמוד בצחי כנסיות וצחי מדרשות להתפלל ולומר תשצחות לפני השי"ת, אבל על צחי עבודה זרה עברה רק בדרך ההילוך, ע"כ נקט לשון 'עוזרת' וכן פירש המהרז"ו, ואם כן קשה מדוע רש"י צחומש נקט גם בתחלה לשון עוזרת עי"ש.

אך יש לומר דלא קשה מידי, דכוונת המדרש שהיתה עומדת על צחי כנסיות וצחי מדרשות של אברהם ויחזק כמ"ש מהרז"ו דשם הי' דרכה להתפלל בקציעות, אבל רש"י כתב עוזרת על פחמי תורה של שם ועבר, ושם צאמת עברה רק לפעמים, והבין.

אבן יש להבין לפירוש זה של המדרש למה הלכה לדרוש את ה'. והנלע"ד דהי' קשה לה דהא אחז"ל צסנהדרין (נא.) דהי"ה"ר ניתן באדם רק משננער לצאת ממעי אמו דמנעריו כחיב, שאלו הי' נתון בו עד שהוא צמעי אמו, הי' חוטט את בני מעי' ויוצא, וכן הוא צמד"ר פ' נח (לד, י) עיי"ש. וא"כ הי' קשה לה מדוע מפרכס לצאת כשהיתה עוזרת על צחי ע"ו, הא עדיין אין בו יצה"ר, וע"ז ותלך לדרוש את ה'.

והנה ¹¹⁷⁴¹⁶⁷באמת לא קשה מידי, די"ל עפמ"ש
בערני נחל ריש פרשת כי תלא, דיס
שני יאה"ר, א' הוא המלאך המסית אשר לזה
נצרא, והצ' הוא מכוחות הגוף מחלקי הרע
שביסודות כמ"ש רבינו מהרח"ו ז"ל בשערי
הקדושה, וע"ז אחז"ל (סוכה נב:) יצרו של אדם
מתגבר עליו בכל יום, דייקא יצרו שמגופו,
עיי"ש בדבריו הקדושים.

או יאמר ורצ יעבוד נעיר כדאיתא בחובות
הלצבות (שער יסוד המעשה פ"ה)
דמעט מן האמת דוחה הרבה טענות יאה"ר,
דהס כמו חושך הנדחה מן האור, וא"כ
היאה"ר שנקרא זקן וכסיל כידוע יתבטל, והי'
עבד להיאר טוב שנקרא נעיר שאינו בא עד
י"ג שנה, והבן.

*

ועל פי זה פירשתי כפילות הלשון שאומרים
ציהי רצון אחר צרכת השחר, ואל יסלוט
צנו יצר הרע וגו' ודנקנו ציר הטוב וצמעים
טובים, וכפה את יצרנו הרע להשתעבד לך וגו',
ולכאורה הוא כפל לשון ומשונה. אלא דמתחלה
מתפללים על הקל דהיינו היאה"ר המלאך דלא
יסלוט צנו, אבל לצטלו אי אפשר דלכך נצרא,
אבל אח"כ מתפללים על יצרנו הרע שצגופינו
מאל היסודות הרעים שישתעבד ויתבטל
להקדושה, כי צריכין להפכו לעבודת השי"ת
ולקדושתו כמ"ש בשערי הקדושה בתחילתו
עיי"ש, ועי' מה שכתבתי סוף פרשת צראשית.

ועפ"ד הרמז הנ"ל יש לפרש מאי דאיתא
צמד"ר כאן (סג, ז) ושני לאומים
ממעיק יפרדו, אמר ר' צרכי' מכאן שנולד
מהול, ולכאורה אינו מובן מה רא' מכאן. אלא
דהענין שהאדם נולד צערלה הוא מסיבת חטא
אדם הראשון שצא נחש והטיל זוהמא בכל
התולדות כמאמר חז"ל (שבת קמו.), וע"כ האדם
נולד צערלה דהוא חלק הנחש כדאיתא בתקוני
זוהר (תיקון לו, עמ:), וא"כ צכאן ששני לאומים
ממעיק יפרדו, זה כולו קודש, וזה כולו רע,
וא"כ אין ציעקב חלק רע כלל דהא עשו שאב
כל זוהמא הנחש, וע"כ נקרא צמרגוס יונתן
בן עוזיאל (בפסוק כז) גבר נחשירכן עיי"ש, ע"כ
מכאן שנולד מהול כמוכן.

* * *

והנה איתא צרמ"ז פ' תזריע דיעקב ועשו
היו בשליא אחת, כדי שעשו ישאב את
הזוהמא כולו, ויעקב ישאר נקי וקדוש. וזאת
השיב השי"ת שני גוים צצטנק, היינו שני מיני
גוים, האחד כולו קודש ואחד כולו רע, וא"כ
אע"פ שאין צו יאה"ר, מכל מקום הוא רע
מאל היסודות אף צצטנק, אבל ושנ"י לאומי"ם
(היינו יאה"ר ויצ"ט) ממעיק יפרדו, כשיצאו
ממעיק דוקא ואז יתפרדו כפירש"י, ולאו
מלאוס יאמן כדאי צוה"ק (ח"צ קסג.) המשל
צזונה עם בן המלך, דאס בן המלך עומד
בנקיון גם הזונה שצחא אית לה, והבן.

ואחרי בן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב
עשו ויקרא שמו יעקב, ויצחק בן
ששים שנה בלדת אותם (כה, כו). ולריך
ציאור, למה היתה ידו אוחזת בעקב עשו,
ופירש"י ידוע. וי"ל דהנה השי"ת כאשר קילל
את הנחש, פ' צראשית (ג, טו), אמר, הוא
ישופך ראש, ואמה תשופנו עקב. וי"ל דהנה
הנחש הוא היאה"ר המסית את האדם, וידוע
כי תחלת המלוא האדם עושה צחשק

ובהתלהבות, וכן במחלת השנה ^{השנה השנייה} דהיינו צראש השנה האיש הישראלי מתעורר לקבל עליו עול מלכות שמים, ולעקב צלב שלם, המלך ית"ש, וכן במחלת כל זמן וזמן, אצל צסוף המנוה וכן צסוף הזמן הינה"ר מקררו מעבודת השי"ת, ועושה בהתעללות וצלי כוונה. וזפ"ה 'הוא' דהיינו האדם 'שופך ראש', דצראש המנוה והזמן האדם מתגבר על הינה"ר, 'ואתה תשופנו עקב' דהיינו צסוף שהינה"ר מתגבר.

והנה במרגום יונתן בן עוזיאל פסוק כ"ז קורא לעשו גבר נחשירכ"ן, והביא צפי' צסם הלוני דהוא נחש ירכן, דעשו שורשו מנחש המסית עיי"ש, וכיון שנאמר לו תשופנו עקב ע"כ התאמץ יעקב אציו שהי' גלגול אדה"ר כמאחז"ל (צ"מ פד.) שופרא דיעקב מעין שופרא דאדם הראשון, לאחוז אוחו בעקבו דאפילו צסוף הדבר לא יהי' לו שליטה, וזהו 'ידו' דהיינו כוחו של יעקב, 'אוחוז בעקב עשו', דאפילו צסוף הדבר שעשו דהוא הנחש רוצה לשלוט צו הי' יעקב מונעו גם מזה שלא יהי' לו שליטה כלל, אפילו צסוף הדבר, למונעו מעבודת השי"ת.

ולפי' פשוטו של מקרא דעקב הוא הרגל נמי ניחא, דידוע דהחילונים אין להם אחיזה אלא צרגלים, כטעם הני צרכי דרצנן דשלהי מינייהו צפ"ק דצרכות (ו.), וע"כ בעיקצתא דמשיחא אמרו חז"ל סוף סוטה (מט:) דחולפא יסגא, ואין לך יום שאין קללחו מרובה מחצירו, והוא משום דהדור הוא צחי' רגלים מקומת אדה"ר, וע"כ נקרא עיקצתא דמשיחא לשון עקציים דזהם עשו רוצה לשלוט, ע"כ החכס יעקב אציו גם אז לצטל שליטתו, וזהו וידו

של יעקב אוחוז בעקב עשו גם בעיקצתא דמשיחא לצטל כחו של עשו.

ובזה יתבאר המדרש (רצה סג, ט) הגמון אחד שאל כו' מי תופס המלכות אחרינו, הביא נייר חלק ונטל קולמוס וכתב עליו ואחרי כן ילא אחיו וידו אוחוז בעקב, אמרו ראו דברים ישנים מפי זקן חדש, להודיעך כמה צער נטער אוחו לדיק עכ"ל, ולריך ביאור.

ונ"ל ונ"ל דההגמון הי' סוצר דכיון דעשו הוא הנחש הקדמוני אשר נאמר צו ואתה תשופנו עקב, א"כ בעיקצתא דמשיחא יהי' לו שליטה יחירה ח"ו, דיעקב דהוא אדה"ר אין לו שליטה רק צראש, וע"כ במחלת ימי עולם דהיינו צמן ציח ראשון ושיני יהי' ליעקב שליטה על עשו, דנאמר צו הוא ישופך ראש, אצל צסוף ימי עולם דאז יש שליטה להנחש יהי' עשו המושל, וא"כ האך יוכל המלך המשיח לקחת הממשלה מעשו, וע"כ שאל מי תופס המלכות אחרינו דהא בעקב דהיינו צסוף הדורות הוא שולט, ומי יוכל לתפוס המלכות אחריו, והתנא הביא נייר חלק וכתב עליו ואחרי כן ילא אחיו וידו אוחוז בעקב, להראות דהגם דמתחלה נאמר ואתה תשופנו עקב זה הי' רק צמן החטא של אדה"ר, אצל כשבא יעקב ומיקן החטא וע"כ שופרא דיעקב כשופרא דאדה"ר, נאמר צו וידו אוחוז בעקב, דגם בעקב דהיינו צסוף הדורות יהי' ידו אוחוז לצטל כוחו של הנחש ולקחת המלכות מעשו, וע"כ דייקא לקח נייר חלק דגימטריא זא"ת דהוא הקץ האמתי כמ"ש צאור ישראל על התיקוני זוהר סי' שמיטאה, ורמז צא"ת יבוא אהרן וגם היום א"ס צ'קולו ח'שמעו שאמר מלך המשיח

(סנהדרין נח.) הר"ם בגימטריא זא"ת עיי"ש, דאז יצא ויקח המלוכה מעשו אחי"ר.

* * *

ויאמר יעקב מברה ביום את בבורתך לי (כה, לא). והנה מלת כיום אין לו פי' וערש"י, ונ"ל דיעקב אבינו ודאי ראה ברוח קדשו דעתידה העבודה להנטל מן הזכורים ולהנתן ללוים והכהנים, וא"כ לא מצינו שיעשו הזכורים את העבודה רק יום אחד דהיינו חמשה צקיון כדאיחא סוף פרשת משפטים (כד, ה) וישלח את גערי בני ישראל ויעלו עולות, וזה הי' קודם מתן תורה כדאיחא בשבת (פז, ד) לאחר מתן תורה סוף המ' יום חטאו וניטלה מהם העבודה, וצמח יחיד אף זר מקריב כדאיחא שלהי מס' זבחים, וכוונת יעקב הי' רק על העבודה כדפירש"י, וזהו 'מכרה כיום' אותו היום לצד מכור את זכורתך לי, ועי' ברש"י בשבת (פז: ד"ה ראשון לכהונה) שכתב דעד אז הי' העבודה צכורים, והוא ז"ע דהא איחא צמד"ר פ' צמדבר (ג, ה) דכאשר חטאו בהעגל ניטלה מהם העבודה, ואולי כוונתו דנטיילת העבודה מהזכורים ונחנחה להכהנים הי' נגמר צום הקמת המשכן.

* * *

ויחי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וגו' (כו, יד). ואיחא צמד"ר (סד, ז) דניאל חייטא אמר ועבדה כתיב אס אין אדם עושה עממו כמו עבד לעבדו אינו קונה אותו כענין שנאמר (משלי יב, ט) טוב נקלה ועבד לו עכ"ל, עי' צמרן באמרי יוסף מה שכתב בזה.

וי"ל דהנה איחא צמד"ר ריש פרשת וישב (פד, ד) אף יצחק מגייר גרים שנאמר בארץ מגורי אביו, אל תקרי מגורי אלא מגיורי אביו. ויש בעלי תורה העוסקים יומם ולילה בתורה, ויש בעלי עבודה העובדים את השי"ת בדציקות ושניהם נקראין צנים העובדים מאהבה, ויש צחינת עבדים העובדים על מנת לקבל פרס, אבל גם הם עבדים נאמנים להשי"ת ולחורתו, וע"כ אנו מצקשים צראש השנה, אס כצנים רחמינו כרחס אב על צנים, ואס כעבדים שאין אנו עובדין רק כעבדים, עינינו לך תלויות עד שתחנינו.

ומספרת המורה דצמלמדי יצחק אבינו היו כל הג' צחינות, ויהי לו מקנה' לשון קנין כמ"ש (בראשית יב, ה) באברהם ואת הנפש אשר עשו ופרש"י לשון קנין, 'אל"ן' נוטריקון ז'מאה נ'פשי א'לקים, דהיינו בעלי עבודה בדציקות אשר זמאה נפשם להמדצק בהשי"ת, כמו שהי' מרגלא צפי רבינו הגה"ק הדברי חיים מצאנץ וצוק"ל לומר, (אויס גיין, אויס גיין פארין הייליגען צעשעפער ית"ש), 'ומקנה צקר' בעלי תורה העוסקים בתורה כלילה, צק"ר נוטריקון ק'ומי ר'וני ז'לילה, דאין רנה של תורה אלא כלילה כמאחז"ל (שמו"ר מז, ה), 'ועבודה רבה', הנקראין עבדים, אבל גם הם עבדים נאמנים, וזאת השמיענו דניאל חייטא אס אין אדם עושה עממו כמו עבד לעבדו היינו לעבודתו שיהי' עבד נאמן אינו קונה אותו שיהי' אפילו צחינת עבד.

* * *

ויחי בי זקן יצחק ותבהין עיניו מראות (כו, א). ועי' רש"י, ד"א כדי שיטול

יעקב את הזכרות, ולכאורה קשה הא הכתוב
אומר שהוא מחמת הזקנה. וי"ל על פי דברי
החתם סופר ליישב דברי הפירוש המשניות
להרמב"ם ז"ל (זכרות פ"א מ"ה) שכתב דר'
אלעזר בן עזריה מחמת רוב שקידתו וטרחתו
בחכמה נעשה זקן צעוריו, ולכאורה הוא נגד
הש"ס צרכות שם (כמ.) דאחרת לי' ניסא.
ואמר החתם סופר דמלך הטבע הי' צריך כי
ת"ח הטורח הרבה בחו"ק להיות זקן
צעוריו, רק שהוא דרך נס שאין טרחת
החו"ק מציא זקנה, אבל צר' אלעזר בן עזריה
שהי' צריך לזקנה סילק הקצ"ה דרך הנס
ונשאר לפי הטבע כו', והבן.

וה"נ י"ל ביצחק דהי' צריך להיות כמ"ש
במשה רבינו ע"ה (דברים לה, ז) לא
כהמה עינו דזקן ויושב צישיבה הי' כמאמר
חז"ל (יומא כמ.), רק כדי שיטול יעקב את
הזכרות סילק הקצ"ה את הנס ונשאר כפי
הטבע, והבן.

* * *

ויהי כי זקן יצחק ותבהין עיניו מראות,
ויקרא את עשו בנו הגדול וגו' (כו, א).
והנה הקשו הא יצחק אבינו הי' נציא
אמיתי ומדוע לא הכיר צמעשי עשו הרשע.
והנ"ל בזה דהנה אמרו חז"ל (קידושין מט:)
המקדש את האשה על מנת שהוא נדיק ונמצא
רשע גמור, מכל מקום הוי ספק קידושין שמה
הרהר חשונה בלבו. וכן מקובל מהנדיקים
דהמהרהר בחשונה אין הנדיק רואה עליו
חובה. והנה עשו הרשע הי' רמאי גדול וכן
הוא ר"ת ע"נו ש'קר ו'מרמה, ע"כ בכל עת
שנא לפני אביו הי' מהרהר בחשונה, ועל ידי

זה סבור הי' אביו הקדוש שהוא חמיד עומד
בחשונה, כי יצחק אבינו הי' צחי' זקן מלא
רחמים ולא ראה חוב כלל צאדס שהי' מהרהר
בחשונה, אבל אמנו רבקה שהיתה צמדרגה
קטנה מזה היתה מכירה בעשו שהוא רמאי
ולא יעשה חשונה.

וזהו ויהי כי זקן יצחק (צחי' זקן מלא רחמים
ולית צי' דינא כלל) ותבהין עיניו מראות
ברעות של עשו, וע"כ ויקרא את עשו בנו
הגדול כדי להחזירו בחשונה וכדפי' אאמו"ר
זלוק"ל צאמרי יוסף עיי"ש.

* * *

ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום
מותי וגו' (כו, ג). ולכאורה קשה לא
ידעתי הוא לשון עבר, הל"ל לא אדע,
ואאמו"ר זצ"ל אמר צסס רבינו מהרצ"א ז"ל
מדינב על פי הגמרא ריש זכרות (ה.) נלחו
מוטב ואס לאו יזכור לו יום המיתה, וקשה
דאס היא הענה המוצחרת להינצל מן היצ"ה
מדוע לא יזכרנו תיכף ומיד, ומדוע יעשה
מקודס עלות אחרות צתורה וצקריאת שמע.
אלא דלכתחלה אין ראוי להזכיר יום המיתה
משום דהוא יראת העונש, ואיתא צסה"ק
דיראת העונש היא יראה רעה ולא נכון
לקחתה רק אס ח"ו אין לו צרירה אחרת
וחושש שלא יצוא לידי עצירה, אז יקח גס
יראת העונש כדי להינצל מהעצירה, וע"כ אס
יכול לנצח היצ"ה צר צתורה וקריאת שמע מה
טוב, ואס לאו יזכיר לו יום המיתה. וזה סיפר
יצחק אבינו ע"ה לא ידעתי יום מותי, ר"ל
מעולם לא הצרכתי להזכיר יום המיתה, רק
נצחתי יצרי צתורה וצקר"ש, עכ"ד ודפח"ת.

ולדעתי י"ל על פי מה שנאמר פ' חיי (כד, סג) ויצחק בא מצוא באר לחי רואי, ואיתא במדרש (רנה ס, יד) אחא ממיתא, ופירש הגה"ק מהרי"א מקאמארנא ¹²³⁴⁵⁶⁷ וצ"ל דהנה יש אצל הצדיקים בחי' ירידה לצורך עלי' שיריד קצת ממדריגתו כדי לעלות במדריגה יותר גדולה כידוע מסה"ק, אמנם יצחק אבינו הי' בצחינה גדולה כזאת שלא הי' צריך לירד לצורך עלי', אלא הי' עולה ממדריגה למדריגה כמ"ש בתפלת רבינו הקדוש מוה"ר רבי אלימלך וצ"ל וממדריגה למדריגה תעלינו, וזהו ויצחק ¹²³⁴⁵⁶⁷ בא' למדריגה גבוהה 'מצוא', ממדריגה אחרת ולא מירידה. וזה כוונת המדרש אחא ממיתא, ¹²³⁴⁵⁶⁷ מציאת מדריגה אחרת, עכדה"ק ודפח"ת.

והמעם נ"ל עפמ"ש באמרי יוסף פ' ואלא לפרש (מאמחו"ל ב"ר סה, יא) כאן שכב אצל י"ד שנים שהי' צדיק עבר לא שכב, ר"ל לא היתה לו ירידה מפני שהי' עוסק בתורה תמיד הי' עולה ממדריגה למדריגה עיי"ש. וע"כ כאן שנאמר ויהי כי זקן יצחק, ואמרו חז"ל (יומא כח:) זקן ויושב בישיבה הי', ע"כ אמר לא ידעתי יום מותי, דאיתא במדרש ויחי (נ, ג) אין מות אלא השפלה עיי"ש, ור"ל נפילת המדריגה, והיינו לא ידעתי מעולם שום יום שיהי' נופל מהמדריגה שלי כל ימי, וסיפר זאת לבנו ג"כ כדי לחזקו לעלות במדרגת עבודת השי"ת.

* * *

ועתה שא נא (כ, ג). אינו מוזן הלשון שא נא. וי"ל דהנה אברהם אבינו תיקן תפלת שחרית (ברכות כו:), ואיתא בתקוני זוהר (תכ"א סג:) דהוא צקוד ארי' שצמרכצה, ויצחק

תיקן מנחה צקוד שור שצמרכצה, ויעקב תיקן תפלת ערבית צקוד נשר שצמרכצה, וא"כ לכאורה קשה מדוע לא מצינו תפלה גם להאדם שצמרכצה.

וי"ל דהמוסף הוא צקוד אדם שצמרכצה, ואי' צהאר"י ז"ל דמוסף הוא בחי' יוסף, וזהו י"ל דיצחק רצה לעורר לב עשו לעבודתו ית"ש, ואמר לו 'ש"א נ"א' דהוא ר"ת הד' חיות שצמרכצה ש'ור א'רי' נ'שר א'דם, ורמוז לו דאברהם יצחק יעקב הם מרכזה להחיות שבכסא ע"י התפלות שתקנו, וע"כ גם אחא מתקן תפלת המוספין ומהי' מרכזה לאדם שבכסא בחי' יוסף, וע"כ אמר שא נא, שיהי' גם אחא מרכזה לא' מארבע חיות שצמרכצה.

ובזה יש לפרש הפסוק ורצקה אמרה אל יעקב צנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר וגו', והקשו לאמור לאמור למה לי. וי"ל דאיתא בטה"ק לאמר ר"ת הראשי בשמים מהקטורת מ'ור ל'צונה א'צקת ר'וכל, וידוע דהתפלה היא בחי' הקטורת עבודה חציבה מהכל כמ"ש (תהלים קמא, ג) חכון תפילתי קטורת וגו', אלמא דהתפלה היא צחינת הקטורת, וזהו שאמרה אמו הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך 'לאמר', לתקן מעשה הקטורת ע"י תיקון התפלה, ע"כ אמרה אמו ג"כ ליעקב צנה 'לאמר', לתקן התפלות שהן במקום הקטורת.

* * *

ועתה שא נא בליך תליך וקשתך (כ, ג). כי הלא עיקר תיקון הנפש הוא בתיקון הצרית קודש, וע"י מסירת נפש

בקריאת שמע, ועל ידי התוה"ק נוכל לתקן זאת, והטעם הזה הוא צנחי' כפיפת קומה ושפלות כמ"ש האור החיים ריש פרשת משא, וזה 'ועתה' עשה תשובה, 'ש"א נא' להגזי' להקדושה כלי"ך גימטריא יסו"ד, 'חליך' זה החרב היינו קריאת שמע כטעם (מהלם קמט, ו) וחרב פיפיות, 'וקשתך' זו התוה"ק כמ"ש (שמואל ב' א, יח) ללמד לבני יהודה קשת, כי ע"י קריאת שמע והתוה"ק תוכל להגלל מהיכה"ר כמאמר חז"ל (ברכות ה.) ולתקן הצריח קודש, ולא הזכיר לו העצה השלישית להזכיר יום המיתה משום שאמר לו לא ידעתי יום מותי וכנ"ל.

*

אנ' י"ל לפמ"ש בתקוני זוהר (ת"י יג כט): דמכריזין צרקיע מאן דקטיל לחויה יהצין לי' צרתא דמלכא דא כלותא, והכוונה בפשטות מי שמצטל כח היכה"ר דהוא הנחש הקדמוני אזי נותנין לו כח להתפלל בכוונה שלימה, וכתיב (בראשית מט, כג) צחצחי וצקשתי וחרגוס אונקלוס צלוחי וצנעוטי, וכן הוא בגמ' (ב"ב קכג.) כמ"ש פ' ויחי ליישב דברי רש"י עיי"ש, והנה עשו הי' גצר נחשירכן כדאי' בהחרגוס (יונתן בן עוזיאל לעיל כה, כז) וכמ"ש, וזהו שא נא כליך לצטל כח הנחש, חליך וקשתך זהו החפלה והצקשה, שתוכל להתפלל בכוונה שלימה, דמאן דקטיל לחויה יהצין לי' צרתא דמלכא דא כלותא, והבן.

* * *

ועתה בני שמע בקולי (כו, ח). ואיתא צוה"ק (קמז.) בההוא זמנא ערב פסח הי' וצעי יכה"ר לאתצערר ולשלטאה

סיהרא כו' עיי"ש, וצריך ביאור. ויש לומר על פי מה שהצאתי צפ' מקץ העוצדא מהקדוש הרבי משה לייב וצוק"ל מסאסוב שהי' צניקלשפורג צערב פסת, והלך לראות הצמים שהיו דרים שם אחינו בני ישראל, ואמר עליו הקדוש הרבי ר' שמעלקא וצוק"ל זי"ע תיקון גדול תיקן אותו לדיק אשר צודאי לא יהי' שם שום ניאוף ר"ל צאותה השנה עיי"ש באריכות.

ובזה יובן המאמר צוה"ק (שס) יעקב לא הי' תמן ושכינתא אודעת לה לרצקה, ורצקה אודעת לי' ליעקב עכלה"ק, והי' אז ערב פסת, וע"כ נזה יצחק אבינו לקחת שני גדיי עזים אחד לפסח ואחד לחגיגה כמ"ש בחרגוס יונתן בן עוזיאל עיי"ש. ואיתא צוה"ק יעקב לא הוי תמן כו', וקשה היכן הי' יעקב צערב פסת, אלא הוא הענין דיעקב אבינו הלך לראות ערות הארץ לצטל חלות הניאוף כמו שעשה הרבי ר' משה לייב הק' זלוק"ל, וע"כ שכינתא אודעת לה לרצקה כו'.

* * *

החידושים

ויאמר יעקב אל אביו אנבי עשו בבורך וגו' (כו, יט). ואיתא במדרש (רצה סה, יח) אמר ר' לוי אנכי עמיד לקבל עשרת הדברות כו', כי יעקב הוא שורש הקדושה, וע"כ נקרא שמו ישראל ר"ת יש ש'שים ר'צוא א'ומיות ל'תורה, וכל התורה כלולה בעשרת הדברות, וא"כ אנכי צחי' עשרת הדברות.

* * *

קום נא שבה ואבלה מצידי וגו' (כו, יט). יש לפרש דהנה הב' גדיי עזים אחד

הקצ"ה וצ"ש קודם חלות, א"כ ש"מ דכשר הוא להקריבו אפילו קודם חלות, והו' ויאמר כי הקרה ה' אלקיך לפני, א"כ שמע מינה דכשר הוא.

ואיתא במדרש (רבה סה, יט) חד אמר אס לקורבנך המניא לך הקצ"ה שנאמר (בראשית כג, יג) וירא והנה איל, למאכלך על אחת כמה וכמה. וי"ל דהכוונה דהנה האיל נצרא בערב שנת כדאיתא בפסחים (נד), והקשו המפרשים הא הו' זקן ופסול לקרבן, ומירנו ללא שנצרא בערב שנת בראשית, רק שנגזר עליו אז להיות נצרא בזמן העקידה, ויען כי איל הוא בן שתי שנים כמאמר חז"ל, על כרחך נריך לומר דנגזר עליו שיהי' נצרא שתי שנים קודם העקידה, וא"כ עדיין קשה מנא ידע אברהם אבינו את זאת, שמא הוא זקן או שמא הוא פחות מבן שתי שנים, וי"ל דכיון דהקצ"ה המניא לו ש"מ דכשר הוא לעולה. למאכלך על אחת כמה וכמה דהקרנן פסח לא הי' חובה רק לזכר בעלמא בודאי יש לסמוך על זה, שאם המניא הקצ"ה ש"מ דכשר.

* * *

ויאמר בי הקרה ה' אלקיך לפני (מ, כ). ובמד"ר (סה, יט) ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר אס לקורבנך המניא לך הקצ"ה, למאכלך על אחת כמה וכמה, ואחרנא אמר אס לזווג המניא לך למאכלך על אחת כמה וכמה עיי"ש, ונריך ביאור.

והנ"ל בקינור דנודע דקרבן כחב (ויקרא א, ב) קרבן לה', והכוונה בפשטות דהחוטא מפריד האותיות מהשם, וע"כ בשעה שעושה תשובה ומניא קרבן הוא מקרב

הקריב לפסח כפירש"י, ואחד הי' זכר לחגיגה כדאי' במדרשים. ואיתא במהרש"א בפסחים (פס.) דהבית הראשון נקרא 'הר' צחי' אברהם, ובית השני נקרא 'שדה' צחי' יצחק, והג' שעמיד להיזנות צחי"א יקרא 'בית' צחי' יעקב, והו' קוס נא שצ"ה ר"ת ש'דה צ"ת ה'ר, והקדים לשדה שהוא צחי' יצחק לרמוז לו שיש כאן מקרבות שמקריבין צהצחי מקדשים, ואכילת קדשים מ"ע, ע"כ ואכלה מזיד, וע"כ איתא במדרש (סה, יט) אמר הקצ"ה בלשון הזה אני פורע לך שנאמר (במדבר י, לה) קומה ה' ויפולו אויבך, והיינו כיון שהזכיר יעקב הצחי מקדשים, ונאמר בנסוע הארון קומה ה' וגו', ע"כ נחצרך יעקב בזה, והבן.

* * *

ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצוא בני, ויאמר בי הקרה ה' אלהיך לפני (מ, כ). וי"ל דהנה פירש"י והוא מהמדרש דהשני גדיי עזים האחד הקריב לפסח וכו', ואיתא בפסחים (סא.) שחטו קודם חלות פסול משום שנאמר בין הערבים והוא סתם משנה, וע"כ הי' סובר יצחק אבינו דהכי הלכתא, וע"כ שאל מה זה מהרת למצוא, הא שחטו קודם חלות פסול, וכן פירש בס' זרע צרך ח"ג עיי"ש, אכן יעקב הי' סובר כההיא דצבחים (יא:) ופסחים (כח.) דאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא מכשיר הי' בן צפירא בפסח ששחטו שחרית, דמנפרא זמנו הוא ופירש"י והרש"ס דבין הערבים היינו משכלה ערב דאחמול, עד הערב דהאידנא עיי"ש, אע"פ דמכשיר רק צדיעבד, מכל מקום כיון דלאחר מתן חורה מותר צדיעבד, א"כ קודם מתן חורה מותר אפילו לכתחלה, וכיון דהזמין לו

האותיות אחד אל אחד והיו לאחדים, וע"כ ¹²³⁴⁵⁶⁷אז"ל, אמנם מאכל"ל עולה ז"א, והוא קרנן לה', השמות ציחד כמו כוונת אמ"ן, וזהו אס לקרננך וגו' למאכלך עאכו"כ שהיחוד יותר גדול מקרננך, ואחרנא הוסיף דבאכילה יש יחוד יותר גדול אף מזיווג צ' השמות ציחד, והוא עפמ"ש בשער הלכותיים צפ' זו כוונת פת במלח תאכל (אבות פ"ו מ"ד), דכשטובלין הלחם במלח מייחדין מזל הח' עם מזל הי"ג נוצר ונקא עיי"ש, וזהו אס לזווגן שהוא יחוד התחתון למאכלך שהוא יחוד עליון על אחת כמה וכמה, והבן.

*

אז"ל אמר צביאור המדרש הנ"ל, על פי הקדמת דברי הרה"ק מהר"ב וצוק"ל, דיש שני מיני כוונות אכילה אחד מהפך המאכל"ל לאותיות מלא"ך, ואחד מחתך אותיות מאכל"ל לאותיות א"ס כ"ל, ומדור הנשמות נקרא אס כל חי כו'. ועל פי זה פירשתי פ' נח (ו, כא) ואתה קח לך מכל מאכל כל אשר יאכל היינו הב' מיני כוונות אכילה, ועל ידי זה תמשיך פרנסה וצרכה ואספת אליך והי' לך ולהם לאכלה, דעל ידי כוונת אכילה ממשיכין שפע. וזה פליגי חד אמר כוונת יצחק היתה כוונה הא', ע"כ אמר ק"ו אס לקרננך כו' ומכ"ש למאכלך שנצראים מלאכים על אחת כמה וכמה כמוכן, וחד אמר דכוונתו היתה כוונה הב' לצרוא נשמות חדשות ע"י יחודים עליונים, ע"כ אס לזווגן שנצראים גופים ומכ"ש למאכלך שנצראים נשמות עאכו"כ, והבן כי קצת.

*

אז"ל אמר צביאור המדרש הנ"ל בפשטות, דהנה רש"י פי' דאחד הקריב לפסח ואחד עשה מטעמים, והנה צקרנן פסח הדם והאימורים נקרננן לגבזה והבשר נאכל, וא"כ יש צ' אכילות לגבזה ולהדיוט, משא"כ בעולה דכולה לגבזה סלקא, וזהו אס לקרננך שהיא עולה וסלקא לגבזה ומכ"ש למאכלך דהיינו הפסח שיש בו צ' אכילות לגבזה ולהדיוט, אבל צגדי הב' של המטעמים ליכא ק"ו מהקרננך, ע"כ אמר אחרנא והיינו על גדי הב' אס לזווגן ק"ו למאכלך דכוונת אכילה הוא צחי' קרננך דשלחן דומה למזבח ועושה יחודים גדולים בעולמות עליונים וכנ"ל, וע"כ למאכלך עאכו"כ, והבן.

* * *

ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו (כו, כז). עי' במד"ר כמה דרשות, ולפי הנ"ל י"ל דינחך הי' סוצר שעשו הוא בעל תשובה, ויעקב הוא לדיק, והתשובה מכונה בשם ידים כמ"ש (יחזקאל א, ט) וידי אדם מתחת כנפיהם לקבל צעלי תשובה כמאמר חז"ל (פסחים ק"ט.), ובאמת יעקב אבינו אע"פ שהי' לדיק הי' תמיד בתשובה כמ"ש באמרי יוסף עיי"ש. וזהו הקול קול יעקב צחי' כי קולך ערב (שה"ש ג, יד), והידים ידי עשו זהו בעל תשובה.

*

אז"ל אמר כי עיקר התורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, כי אין די בלימוד לצד אלא צריך גם לעשות ולקיים כל מה שלמד, וזהו הקול קול יעקב בלימוד התורה, והידים ידי עשו לשון עשי' שעושה

חקל

תולדות

יצחק

קיש

ומקיים כל החוה"ק, ועל זה אמר גשה נא ואמשך כדי שיכיר זו אם הוא גם בעל עוזדין טבין, ומנאלו בעל מעשים טובים.

אמר החכם

ובזה י"ל המדרש (רנה סה, כ) קול דקל חכים וידי' דמשלחין מיחין, ויש לומר דכוונתו על פי הידוע דהבנים ע"י תורתם ותפלתם ותשובתם מעלין נשמות אבותם לאחר פטירתם בגן עדן למעלה למעלה, וזהו על ידי הקול שלו שהוא חכים צתורה ועבודה, על ידי זה משלחין ומעלין המחים דהיינו נשמות הנפטרים, למעלה למעלה וימלינו טוב צעדינו.

*

או י"ל צפירוש המדרש, דהנה הרשעים צחייהן קרוים מחים (צרכות יח:), והנדיקים צכה תורתם ותפלתם מצטלים כת הרשעים כלומר שמסלקין אותן שלא יוכלו להרע לישראל ח"ו, וזהו הקול חכים דיעקב, על ידי זה ידי' דמשלחין, ר"ל מסלקין, מיחין הרשעים שקרוים מחים, ועי"ז ממשיכין השפעות טובות לכל ישראל אחי"ר.

* * *

ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני, ויגש וישק לו וירח וגו' ריח בני בריח שדה וגו' (כו, כו-כז). ואיתא בתרגום יונתן בן עוזיאל כריחא דקטורת צוסמניא דעמידא מתקרצא וגו', ומצואר דעבודה יעקב אבינו היתה כעבודת הקטורת, ולריכין להבין היכן נטוה לכיוון עבודת הקטורת הא אמו אמרה לו רק קח שני גדיי עזים לפסח ולמטעמים. אכן לפי מה שכתבתי

דהקשו המפרשים מהו ה'לאמר' שאמרה רבקה אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר.

ובתבתי דהנה איתא דדברי חז"ל (יומא כו.) דקטורת מעשרת ומצטלת מותנא, וע"כ אמר יצחק שיעשה העבודה של המטעמים צכוונת הקטורת כדי שיתעשר מהצרכות ויצטל המות, וזהו 'לאמר' כמו שכתבתי לעיל דהוא ר"ת ראשי הסימנים של הקטורת מ'ור ל'צונה א'צקת ר'וכל, וע"כ אמרה רבקה ליעקב שגם הוא יכין כוונת הקטורת, ויצחק אבינו הרגיש ציעקב כוונה זאת וע"כ אמר כריח שדה.

ובפשטות הענין דהא איתא בפסחים (נט.) אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של צין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח עי"ש, וע"כ כאשר נותה רבקה לעשות שני גדיי עזים אחד לפסח והאחד למטעמים, כדאי' במדרש והוצא צרש"י וקודם הפסח עושין הקטורת, ובזוה"ק (קעו:) מקטרת מור ולצונה כו' ענגא דאברהם לימינא ענגא דיצחק לשמאלא, מכל אצקת רוכל דא יעקב כו' עי"ש, והגם כי דברי הזוה"ק הם רזין עלאין, מכל מקום י"ל דעל סוד הזה נאמר לאמו"ר דהוא ר"ת מ'ור ל'צונה א'צקת ר'וכל.

* * *

ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני, ויגש וישק לו וגו' (כו, כו-כז). ולריך ציאר מהו הנשיקה הזאת, ועוד הא צמד"ר פ' ואלא (ע, יב) איתא כל נשיקות לתפלות צר מן תלת כו' עי"ש, ולא חשיב נשיקה זאת אשר צודאי לא היתה לתפלות ח"ו.

קרא קריאת שמע זכוונה, ע"כ הריח יצחק
אזינו את ריח בגדיו, והרגיש בהם את הרמ"ח
תיבין דקריאת שמע כמנין לרי"ח, וע"כ
ויצרכה"ו עולה רמ"ח עם הכולל.

* * *

ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר
ברבו ה' (כו, כז). ואיתא במדרש (סא,
ג) מלמד שהראה לו ציהמ"ק צנוי וחרב וצנוי,
ריח צנוי, הרי צנוי המד"א (במדבר כח, ז) ריח
ניחוחי תשמרו, כריח שדה, הרי חרב, אשר
זרכו ה', צנוי ומשוכלל לעמיד לצוא כו' עיי"ש,
ועל פי דברי המהרש"א הנ"ל דצית השני
נקרא שדה, י"ל דמרומנו כאן כל הג' מקדשים,
ריח צנוי הוא הצית ראשון שנקרא הר, וע"כ
רא"ה רי"ח הסופי תיבות מרא"ה וראשי
תיבות מרי"ח הוא ה"ר, כריח שדה הוא הצית
השני שנקרא שדה, אשר זרכו ה' הצית
השלישי שיצנה צמורה צמינו אמן, והכוונה
דריח המלות והקריאת שמע של יעקב הוא
כריח הניחוח מכל ג' המקדשים.

ויש להוסיף לפמ"ש רש"י דריח שדה הוא
שדה תפוחין, ואיתא בשבת (פס). מה
תפוח פרו קודם לעליו כך הקדימו ישראל
נעשה לנשמת, וגם איתא במדרש מהיכן זכו
ישראל לקריאת שמע מהר סיני, ופירשתי
בס"ד על פי מה שאמר הגה"ק בזהר"ש
מבעלזא וצוק"ל, דכיון דאנכי ולא יהי לך
נאמרו בדיבור אחד, ע"כ לא היו יכולין לומר
לא הן ולא לאו, וע"כ ענו ואמרו שמע ישראל
ה' אחד, וא"כ מקיני זכו לקריאת שמע דאז
אמרו שמע ישראל ה"א ה' אחד (עכ"ד). וזהו
ריח צנוי מקריאת שמע כריח שדה דהיינו שדה

ע"כ י"ל דהנה נודע שהלדיק דרכו לזרך את
כל המצקשים זרכתו, והוא מתפלל בעד
כולם, אבל כבר כתב הרמב"ן עה"ת פ' ואלא
שאין ציד הלדיקים שחשמת תפלתם צודאי, כי
הדבר ציד האלקים הוא ולא צידו עיי"ש, וע"כ
זריך האיש הרוצה לקבל הצרכה, להחפול
להשי"ת שתתקבל תפלת הלדיק עבורו
ותקיימו לו זרכותיו.

והנה השם השביעי מאנא זכת, מסוגל לקבלת
התפלה, וזהו שועמינו קבל ושמע
נעקמינו יודע תעלומות, וזאת רמו יצחק
ליעקב, שיתפלל בשם הזה שתתקיים לו הצרכה,
וזהו גש"ה נ"א, הגשה לתפלה, גם גש"ה נ"א
עולה השם שט"נ ש'גצנו ט'הרינו נ'ורא,
ושק"ה שימשך השם של שק"ו ש'ועמינו ק'צל
וש'מע, והה' מן ושק"ה הוא לשימוש, ויעקב
עשה כן, ויגש, לתפלה, ויש"ק ר"ת ש'ועמינו
ק'צל וש'מע יודע להמשיך השם הזה לו,
שיתקבל זרכתו.

* * *

וירח את ריח בגדיו ויברכהו (כו, כז). י"ל
דאיתא בספרים דהמלות ומעשים
טובים שהאדם עושה נעשה לצושין להנשמה,
ועי' באמרי יוסף שפי' גשה נא ואמשך צנוי,
שמישש האצרים לראות אם נזככו ע"י מלות
מעשיות עיי"ש, וה"נ י"ל שהריח צריח
הצגדים להרגיש אם נעשה לצושין לנשמתו
מהמלות שלו.

וי"ל עוד לפמ"ש צריש פרשת לך מהזוה"ק
בלק (קפו). שהכיר הינוקא מריח
המלצושין שלא קרו קריאת שמע, ועיי"ש
ובנלוני אורות. וא"כ ניכר מריח הצגדים האם

השי"ת ללוות מחדש שחלך השפע כמו מתחלה, וזפ"ה (ויקרא כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל, כאשר יפול מן הצטחון לחשוב מה יאכל הוא עושה פגם בהשפע, ואז תטריחו את השי"ת ללוות מחדש, וזהו ולוית את צרכי, עיי"ש באריכות דבריו הקדושים.

ועפ"י ד' יוצן המדרש, יתן, אכן אם יפול מן הצטחון ועל ידי זה תפסוק ההשפעה, מכל מקום ויחזור ויתן ללוות הצרכה מחדש כדברי הנועם אלימלך, ועמ"ש פ' ואלא בפסוק (כח, כ) אם יהי' אלקים עמדי דיעקב אבינו ציקש שיזכה שגם מדת הדין יסכים לצרכותיו עיי"ש, וזאת הצרכה צרכו אבינו, ויתן לך האלקים שגם על פי מדת הדין תצטרך בכל הצרכות, ואף אם תחטא ח"ו ויפסוק צינור ההשפעה, מכל מקום יחזור ויתן, כטעם שאנו אומרים בהיהי רצון של תהלים, ולהמניקות תשפיע שלא יחסר חלב מדדיהן, ופי' היטב לב דהיינו צינורי ההשפעה, ועל זה אנו מחפליין שלא יחסר מהם ההשפעה, אמנם איתא במדרש (במדבר שהשי"ת יצרך, מכל מקום צריכין שמירה מן המזיקין, וזהו יתן לך הצרכות ויתן לך כבישן, שחובל לשמור הצרכות מן המזיקין, אמנם יש חשש אשר מדת הדין לא תסכים להצרכות, וע"כ אמר יתן לך שלך, דהיינו מדת יעקב מדת חפארת, ויתן לך של אציק, שגם מדת יצחק דהיינו מדת הגבורה יסכים להצרכות, אמנם יש חשש עדיין שמא השר של עשו יקטרג עליך, על כן אמר יתן לך שלך ויתן לך של אחיך, דגם השר של עשו אחיך יסכים שהצרכות שלך.

תפוחין דפריו קודם לעליו, וכן ישראל הקדימו נעשה לנשמע צמעמד הר סיני, ומשם זכו לקריאת שמע, וע"כ ריח בני מקריאת שמע כריח שדה.

אוצר החכמה

* * *

ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברבו ח' (כז, כז). ואיתא במדרש (רנה סה, כג) מלמד שהראהו ציהמ"ק צנוי, וחרב וצנוי, ראה ריח צנוי, הרי צנוי כו' כריח שדה, הרי חרב, כו' אשר צרכו ה', צנוי ומשוכלל לעמיד לצוא עיי"ש. ולפי הגמ' דפסחים (פח). דבאצרהם כחוצ הר, וצינחק כחוצ שדה, ויעקב קראו בית, וכחצ המהרש"א בחדושי אגדות דהם הג' צמי מקדשים, דהר הוא בית ראשון, ושדה צית שני, ובית הוא הצנין השלישי שעמיד להיות במהרה צימינו אמן. א"כ י"ל נמי כאן ראה ריח צנוי, הוא צית ראשון, כריח שדה, צית שני, אשר צרכו ה', צית השלישי הנצחי, דיען שהיו עוסקים צמנאות קרבן פסח, הראהו הג' צמי המקדש שעמידין להקריב צהם קרבן פסח, אכי"ר.

* * *

ויתן לך האלקים מטל השמים וגו' (כז, כח). ואיתא במדרש (רנה סו, ג) יתן ויחזור ויתן, ולכאורה אינו מובן, ועי' צמתנות כהונה. וי"ל על פי דברי הנועם אלימלך פ' צהר (ד"ה וכי תאמרו) צסם אחיו ז"ל שכאשר צרא השי"ת את העולם השפיע שפע לצרכי צנוי אדם באופן שלא יפסוק השפע, אכן שכאשר האדם נופל ממדרגתו, ואין לו צטחון בהצורא ית"ש, אז עושה האדם ההוא פגם בעולמות העליונים, ונפסק השפע, ולריך